Những điều kiêng kỵ không nên làm trong 3 ngày đầu năm dưới lăng kính nhà Phật

ISSN: 2734-9195 14:05 28/01/2025

Những phong tục kiêng kỵ ngày Tết, khi nhìn từ góc độ Phật giáo, không còn là những điều mê tín đơn thuần mà trở thành cơ hội để rèn luyện tâm tính, nuôi dưỡng phẩm chất thiện lành.

Những hoạt động và sự việc xảy ra trong 3 ngày đầu năm mới sẽ quyết định vận hạn trong cả một năm theo quan niệm của người Việt xưa. Ông cha ta dạy rằng: “Đầu xuôi thì đuôi lọt” với hàm ý trong tất cả mọi công sự dù lớn hay nhỏ, và cả một năm cũng vậy, cứ việc đầu tiên được trôi chảy, hanh thông và hoan hỷ thì tất cả mọi sự tiếp theo đều như vậy mà diễn ra.

Do đó, ông bà xưa đã xây dựng nên những điều kiêng kỵ tuyệt đối không nên làm ngày Tết và truyền dạy con cháu để cả năm luôn suôn sẻ và an lành.

Ảnh minh hoạ năm Ất Tỵ 2025

1. Kiêng quét nhà, đổ rác trong 3 ngày Tết

Kiêng quét nhà chính là một trong những tục lệ lâu đời trong ngày Tết được lưu truyền cho đến tận ngày nay. Ý nghĩa của phong tục này là vì ông bà ta quan niệm khi quét nhà sẽ quét hết may mắn, tiền tài, vận đỏ trong năm mới, khiến cho việc làm ăn trong năm không được suôn sẻ.

Nguồn gốc kiêng không quét nhà vào 3 ngày Tết

Từ điển tích cổ của Trung Quốc

Kiêng quét nhà vào ngày Tết là một trong những phong tục cổ xưa đã có từ rất lâu bắt nguồn từ một điển tích của Trung Quốc được lưu lại trong **"Sưu Thần Ký"**. Trong đó, chuyện kể rằng ngày xưa có một thương nhân tên là Âu Minh khi đi qua hồ Thanh Thảo thì gặp Như Nguyệt - một bé gái gầy gò xanh xao ăn mặc rách rưới, sau khi nhận cô bé làm con nuôi phụ giúp việc nhà, Âu Minh làm ăn ngày càng phát đạt nhưng từ đó tính tình cũng trở nên xấu hơn.

Trong một hôm mùng một Tết, không may cô bé làm vỡ chiếc bình quý nên bị Âu minh đuổi đánh, cô hoảng sợ trốn vào đống rác ở góc nhà. Vợ chồng Âu Minh không để ý nên đã quét nhà và hốt đổ luôn cả đống rác mà Như Nguyệt đang trốn bên trong. Từ đó nhà Âu Minh lại trở nên ngày càng nghèo khó.

Tục kiêng quét nhà ngày Tết trong dân gian Việt Nam

Còn theo sự tích dân gian Việt Nam, tục lệ kiêng quét nhà vào ngày Tết còn có một nguồn gốc gần gũi hơn bắt nguồn từ câu chuyện **"Sự tích cái chổi"**. Câu chuyện kể về một người đàn bà nấu bếp trên thiên đình do lén giấu đồ ăn cho người yêu nên bị Ngọc Hoàng đày xuống trần gian hóa thành cái chổi để phải làm việc không ngừng nghỉ và bới tìm thức ăn trong đống rác dơ bẩn. Một thời gian sau, thấy được sự ăn năn hối lỗi của người đàn bà nên Ngọc Hoàng đã ân xá cho nghỉ ngơi vào 3 ngày Tết Nguyên Đán.

Hai điển tích này chính là lý do tại sao mọi người thường kiêng quét nhà trong ba ngày Tết. Người ta cho rằng cô bé Như Nguyệt chính là hiện thân của Thần Tài phù hộ cho gia đình làm ăn phát đạt và sẽ trốn trong góc nhà những ngày Tết đến. Ngoài ra cũng là để xót thương cho số phận người đàn bà nấu bếp trên thiên đình.

Do đó trong ba ngày Tết, mọi người vẫn thường bảo nhau kiêng quét nhà để tránh đuổi Thần Tài, vận may năm mới của gia đình.

Từ góc độ Phật giáo, điều này phản ánh khát vọng gìn giữ những điều tốt đẹp, trong những ngày bận rộn không có thời gian ngơi nghỉ, chúng sinh dễ bỏ xót những thứ quý giá của bản thân hoặc gia đình, nếu vô tình vứt nhầm đi khiến cho những ngày đầu năm trở nên bất hoà, cáu kỉnh, điều này có thể làm cho tâm hoan hỷ đầu năm không còn.

2. Kiêng làm vỡ vật dụng

Theo quan niệm dân gian, làm vỡ đồ ngày đầu năm là điềm báo chia ly, mất mát vì vậy ông bà luôn dạy con cháu cẩn thận trong dịp này.

Dưới góc nhìn Phật giáo, đây là cơ hội để nhắc nhở chúng ta về sự vô thường của cuộc sống – mọi thứ đều thay đổi, không có gì tồn tại mãi mãi. Dân gian tránh làm vỡ vật dụng với mong muốn gia đình hòa hợp, và Phật giáo hoàn toàn đồng thuận với tinh thần này khi khuyến khích việc giữ gìn sự hòa ái trong mối quan hệ. Tuy nhiên, nếu vô tình làm đổ vỡ vật dụng, chúng ta hãy giữ tâm hoan hỷ và coi đó là một điều vô tình xảy ra.

3. Kiêng nói điều xui xẻo và cãi nhau đầu năm

Người xưa kiêng nói những lời tiêu cực đầu năm để tránh mang đến vận rủi. Điều này rất phù hợp với giáo lý Phật giáo về chính ngữ, lời nói đúng đắn, thiện lành, mang lại lợi ích, tránh xung đột tạo tâm sân.

Việc nói lời hay ý đẹp trong ngày Tết không chỉ tạo không khí vui vẻ mà còn gieo nhân thiện lành, giúp xây dựng mối quan hệ tốt đẹp với mọi người. Đây là một nét đẹp cần gìn giữ và hoàn toàn phù hợp với giáo lý nhà Phật về việc nuôi dưỡng tâm từ bi và tránh sân hận.

4. Kiêng vay mượn đầu năm

Phong tục kiêng vay mượn ngày đầu năm thể hiện mong muốn tránh cảnh túng thiếu, mất mát tài chính trong cả năm.

Với tinh thần Phật giáo, ngày đầu năm mỗi chúng ta khi gặp nhau không nên tạo nên ra tình huống khó xử, mà chỉ nên trao cho nhau những lời chúc tốt đẹp, gieo duyên lành.

5. Kiêng bỏ thức ăn

Dân gian cho rằng bỏ thừa thức ăn đầu năm là điềm xui, gây đói khát, thiếu thốn. Phật giáo đồng tình với tinh thần tri túc – biết đủ và lòng biết ơn với thực phẩm ta có được. Bỏ thừa thức ăn là một biểu hiện của lãng phí, đi ngược lại với lời dạy của đức Phật về ý thức trân trọng phước báu.

Kết luận

Những phong tục kiêng kỵ ngày Tết, khi nhìn từ góc độ Phật giáo, không còn là những điều mê tín đơn thuần mà trở thành cơ hội để rèn luyện tâm tính, nuôi dưỡng phẩm chất thiện lành. Thay vì chỉ thực hành vì sợ hãi hay mong cầu, chúng ta có thể tiếp cận các phong tục này với lòng cởi mở và trí tuệ, biến chúng thành những bài học đạo đức và nhân duyên tốt lành trong cuộc sống. Sự dung hòa này vừa giữ gìn được bản sắc văn hóa, vừa mở ra con đường thực hành phật pháp trong đời thường.

Đây không chỉ là nét văn hóa truyền thống mà còn chứa đựng những niềm tin, tâm nguyện hướng về một năm mới an lành, may mắn. Thay vì bác bỏ hay tiếp thu một cách máy móc, chúng ta có thể nhìn nhận và dung hòa những quan niệm này với giáo lý từ bi và trí tuệ, để hiểu sâu hơn về ý nghĩa đằng sau những phong tục ấy.

Phạm Tuấn Minh sưu tầm